

Faraonská pocta Štefánikovi

Mohyla na Bradle byla odhalena před 80 lety

Bílý masiv prozařuje okolní hory. Čtyři obelisky míří jako bílé hroty, jako obětiny do nebe. Tumba, symetricky umístěna ve středu, zvýrazňuje kompozici a přetváří stavbu ve velkou mandalu. Na karpatském vrchu Bradle se zhmotnil logos. Mohyla Milana Rastislava Štefánika vzbuzuje respekt. Stejně jako člověk, který je v ní pohřben.

Štefánik, jeden ze svaté trojice zakladatelů československého státu, zahynul při leteckém neštěstí 4. května 1919 u Bratislavy. Slovenský národ přišel o nejvýznamnějšího politika, Masaryk s Benešem o loajálního spolupracovníka. Kosmopolitní Štefánik byl vlastenec, nikoli nacionalista. Uvědomoval si, že spojení Čechů a Slováků je otázkou přežití: „Som Slovák telom i dušou – neznám lásky polovičatej!“ A polovičatost neznal ani v jiných věcech. Z kopaničářské obce Košariská se vypracoval do nejvyšších pater evropské společnosti. Byl vědcem, cestovatelem, vojákem, diplomatem, politikem. Po smrti se stal legendou. Každý režim potřebuje idoly: když poklepávali základní kámen mohyly v roce 1924, přijelo sedm zvláštních vlaků s hosty a Edvard Beneš řečnil před 20 tisíci lidmi. Impozantní stavba z bílého travertinu byla odhalena 23. 9. 1928.

Iniciátorem a strůjcem díla byl architekt Dušan Jurkovič. Byl to on, kdo proti všem zvyklostem prosadil, aby byl Štefánik pohřben na Bradle u Košarisk, kde kdysi jako kluk pásával kozy. Během dalších deseti let pak architekt do hory zasadil masu kamene o velikosti menšího fotbalového hřiště. Jurkovič dotvořil přírodu. „Ja s udivením norím sa do vesmíru a snažím sa určiť v ňom súradnice mojej duše,“ medituje Štefánik. Jako letec a astronom se dotýkal nebe a zdá se, že i z hrobu má k nebi blízko. „Důstojná stavba, z které vyzáruje klid. To musí oslovit každého,“ říká architekt Ivan Jamnický. Přišel s Jurkovičovými vnučkami a desítkami lidí si připomenout 80. výročí vzniku mohyly. „Školní děti si občas myslí, že to stavěli pro nějakého faraona,“ dodává se smíchem Peter Uhrík, bývalý předseda společnosti M. R. Štefánika. Mytický hrdina je na Slovensku akceptovaný bez výhrad a k jeho hrobu přicházejí politici „všech vyznání“ – demokraté křesťanští i liberální, národovci i neonacisté. Heroizace Štefánika, ke které přispěla i Jurkovičova stavba, má podle historika Dušana Kováče i své negativní důsledky. Štefánik jako modla a socha překrývá skutečného člověka a jeho odkaz.

Je po šesté večer, poslední paprsky slunce dopadají na mohylu na pozadí deštových mraků. V šeru dole pod kopcem leží Brezová pod Bradlom a na jejím hřbitově Dušan Jurkovič. Na dohled od svého monumentálního díla, kterým vytvořil pomník nejen Štefánikovi, ale i sobě. ■

Milan Rastislav Štefánik

(21. 7. 1880–4. 5. 1919) studoval na ČVUT a na FF UK v Praze, kde byl promován doktorem filozofie. Odešel do Paříže a jako astrofyzik zkoumal Slunce. Několikrát vystoupil na Mont Blanc, cestoval po světě, obdržel Řád rytíře Čestné legie. Jako francouzský občan se v roce 1915 přihlásil k letectvu a organizoval meteorologickou službu. V roce 1918 se stal brigádním generálem. Za války založili s Masarykem a Benešem Národní radu československou, jako diplomat a ministr války se významně zasloužil o vznik Československa.

„Ja s udivením norím sa *do vesmíru* a snažím sa určiť v ňom súradnice mojej duše...“

Čtyři vertikály míří k nebi, stejně jako k němu vzlízl letec a astronom Štefánik